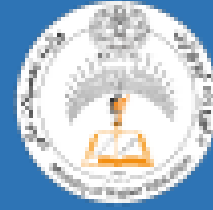

پوهنتون سلك
پوهنځی شرعیات و قانون
پرگرام ماسټری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معیشت امور علمی

موازين محاکمه عادلانه از دیدگاه فقه و اسناد

تقنینی افغانستان

(تیزس ماسټری)

محصل : مروه یلین

استاد رهتیا: دوکتور محیده یونسی ابراهیمی

سال: ۱۴۰۱ هـ.ش - ۱۴۰۲ هـ.ق

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

موازن محاکمه عادلانه از دیدگاه فقه و اسناد تقنینی افغانستان (تیزس ماستری)

محصل : مروه یقین
استاد رهنما: دوکتور محمد یونس ابراهیمی

سال: 140۱ هـ.ش - 1443 هـ.ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپیارتمنت فقه و قانون

بورده ماستری

محصل

تصدیق نامه

محترمه مروه بنت ظهور الله: ID نمبر SH-MSF-98-533 محصل دور هفتم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: موازین محاکمه عادلانه از دیدگاه فقه و اسناد تقنینی افغانستان به روز چهارشنبه تاریخ ۱۸ / ۳ / ۱۴۰۱ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۸۰ (نمره به عدد) پوره هشتاد (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور نجیب الله صالح	عضو هیات	
۲	دکتور محمد سلیم مدنی	عضو هیات	
۳	دکتور محمد یونس ابراهیمی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

معاون علمی

SALAM UNIVERSITY

آمر بورده ماستری

Faculty of Sharia and Law

خلاصه بحث

محاكمه عادلانه يكي از اصول عدالت در جهان امروزي شمرده مي شود و تمام قوانين كشور هاي سعي نموده اند كه معيار هاي محاكمه عادلانه مدنظر گرفته شود كه در اين رستا دين اسلام معيار ها و اصول محاكمه عادلانه به معرفي گرفته است كه در بخش بخش خلاصه مي گردد در جريان محاكمه كه مرحله تحقيق مي باشد و بعد از محكمه كه مرحله تعقيب مي باشد، اين تحقيق با استفاده از روش توصيفي- تحليلي و گردآوري اطلاعات كتاب خانه اي بود كه در نتيجه گرفته مي توانيم مطابق ماده 7 قانون اساسي كه اسناد بين المللي را پذيرفته است در نظام حقيقي افغانستان اصول محاكمه عادلانه را در مرحله هاي مختلف به معرفي گرفته است كه عبارت از رعايت اصل براءت ذمه، اصل ممنوعيت شکنجه، اصل حق دستري به محاکم، اصل حق داشتن وکیل مدافع، اصل علنی بودن دادگاه، اصل عدم رجعت قانون به ماقبل و اصل عدم رجعت قانون به ماقبل می باشد از گاه این اصول رعايت نگردد ضمانت اجرای آن مجازات همچون جریمه نقدي و حبس می باشد.

فهرست مطالب

صفحات	عناوین
Error! Bookmark not defined.	مقدمه
Error! Bookmark not defined.	اهمیت و ضرورت تحقیق
Error! Bookmark not defined.	اسباب اختیار موضوع
Error! Bookmark not defined.	پیشینه تحقیق
Error! Bookmark not defined.	روش تحقیق
Error! Bookmark not defined.	اهداف تحقیق
Error! Bookmark not defined.	مشکلات در نوشتن تحقیق

فصل اول

مفاهیم و کلیات

Error! Bookmark not defined.	مبحث اول: مفاهیم
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: مفهوم اصل
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم: معنای محاکمه
Error! Bookmark not defined.	الف: محاکمه در لغت
Error! Bookmark not defined.	ب: محاکمه در اصطلاح
Error! Bookmark not defined.	الف: معنای حکم
Error! Bookmark not defined.	ب: مفهوم عادلانه
Error! Bookmark not defined.	د: مفهوم اصول محاکمه
Error! Bookmark not defined.	ه: مفهوم اصول محاکمه عادلانه
Error! Bookmark not defined.	مطلب سوم: معنای فقه
Error! Bookmark not defined.	مطلب چهارم: مشروعیت محاکمه حکم و قضاوت در فقه اسلامی :
Error! Bookmark not defined.	الف- مشروعیت محاکمه در احادیث نبوی
Error! Bookmark not defined.	ب- مشروعیت محاکمه (قضاء) از دیدگاه اجماع امت اسلامی
Error! Bookmark not defined.	د- مشروعیت محاکمه قضاء از نظر عقل
Error! Bookmark not defined.	مبحث دوم: عدالت
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: مفهوم لغوی و اصطلاحی عدالت
Error! Bookmark not defined.	الف: معنا لغوی عدالت
Error! Bookmark not defined.	ب- عدالت در اصطلاح

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: مروری بر نظریات عدالت

Error! Bookmark not defined. الف- تطور تاریخی مفهوم عدالت در اندیشه سیاسی غرب

فصل دوم

اصول و مبانی محاکمه عادلانه

Error! Bookmark not defined. مبحث اول: رعایت اصل برائت ذمه

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: مفهوم برائت ذمه (بی گناهی و عدم مسؤولیت)

Error! Bookmark not defined. الف: معنای لغوی برائت

Error! Bookmark not defined. ب: اصل برائت ذمه در اصطلاح

Error! Bookmark not defined. ج: معنای ذمه

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: پیشینه برائت ذمه در فقه اسلامی

Error! Bookmark not defined. ب: برائت الذمه از دیدگاه فقهای اسلام

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: اصل برائت ذمه از دیدگاه قوانین داخلی و اسناد تقنینی افغانستان

defined.

Error! Bookmark not defined. الف: اصل برائت در قانون اساسی

Error! Bookmark not defined. ب: برائت الذمه در قانون جزا افغانستان

Error! Bookmark not defined. مبحث دوم: اصل ممنوعیت شکنجه

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: مفهوم ممنوعیت شکنجه

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: اصل منع شکنجه در فقه اسلامی

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: اصل ممنوعیت شکنجه در اسناد تقنینی افغانستان

Error! Bookmark not defined. الف: اعلامیه و میثاق حقوق بشر

Error! Bookmark not defined. ب: کنوانسیون منع شکنجه و رفتارهای غیرانسانی

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: مقارنه بین شریعت اسلامی و اسناد تقنینی افغانستان

Error! Bookmark not defined. مبحث سوم: اصل قانونیت جرایم و جزاها

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: مفهوم و قلمرو اصل قانونی بودن جرایم و مجازات

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: پیشینه اصل قانونیت جرایم و جزاها در قوانین وضعی

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: اصل قانونی بودن جرایم و مجازات در اسناد تقنینی افغانستان

defined.

Error! Bookmark not defined. الف: ضرورت و مفیدیت پرنسیپ قانونیت جرایم و جزاها

Error! Bookmark not defined. ج: سقوط جرایم و جزاها

د: حالات تبرئه کننده از بین رفتن عنصر قانونی جرم Error! Bookmark not defined.
مطلب چهارم: اصل قانونیت جرم و جزا در فقه Error! Bookmark not defined.
مطلب پنجم: مقایسه میان فقه و قانون در اصل قانونیت جرم و مجازات Error! Bookmark not defined.
defined.

فصل سوم

برگذاری محاکمه عادلانه

مبحث اول: اصل حق دسترسی به محاکم Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: مفهوم حق دسترسی به محاکم Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: اصل حق دسترسی به محاکم در اسناد تقنینی افغانستان Error! Bookmark not defined.
مطلب سوم: اصل حق دسترسی به محاکم در شریعت اسلامی Error! Bookmark not defined.
مطلب چهارم: مقارنه بین شریعت و اسناد تقنینی افغانستان Error! Bookmark not defined.
مبحث دوم: اصل حق داشتن وکیل مدافع Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: مفهوم این اصل حق داشتن وکیل مدافع Error! Bookmark not defined.
الف: مشروعیت وکیل مدافع از اجماع امت Error! Bookmark not defined.
ب: وکالت در حضور متهم Error! Bookmark not defined.
ج: وکالت در عدم حضور متهم Error! Bookmark not defined.
د: وکالت در مرحله ثانوی رسیدگی دعوای جزایی Error! Bookmark not defined.
ه: وکالت در مرحله تمیز Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: وجود این اصل در اسناد تقنینی افغانستان و فقه اسلامی Error! Bookmark not defined.
مطلب سوم: مقارنه بین شریعت و اسناد تقنینی افغانستان Error! Bookmark not defined.
مبحث دوم: اصل علنی بودن دادگاه Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: مفهوم این اصل علنی بودن دادگاه Error! Bookmark not defined.
الف: چند ماده قانونی Error! Bookmark not defined.
ب: مزایای اصل علنی بودن Error! Bookmark not defined.
ج: معایب اصل علنی بودن Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: اصل علنی بودن محاکمه در فقه اسلامی Error! Bookmark not defined.
مطلب سوم: اصل علنی بودن محاکمه در اسناد تقنینی افغانستان Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: مقارنه بين شريعت اسلامي و اسناد تقنيني افغانستان . **Error! Bookmark not defined.**

مبحث چهارم: اصل عدم رجعت قانون به ماقبل **Error! Bookmark not defined.**

مطلب اول: مفهوم اصل عدم رجعت قانون به ماقبل **Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم : اصل عدم رجعت قانون به ماقبل از ديدگاه فقه اسلامي قوعد جزا عمومي **Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: اصل عدم رجعت قانون به ماقبل در اسناد تقنيني افغانستان **Error! Bookmark not defined.**

الف: اصل درون مرزي (سرزميني) بودن قانون جزايي **Error! Bookmark not defined.**

ب- رعايت اصل صلاحيت واقعي در قوانين افغانستان **Error! Bookmark not defined.**

مطلب چهارم: مقارنه بين شريعت اسلامي و اسناد تقنيني افغانستان . **Error! Bookmark not defined.**

نتيجه گيري 5

پيشنهادات 7

فهرست منابع **Error! Bookmark not defined.**

نتیجه گیری

ایجاد نهایی قضائی صالح وقانونی و مساعد ساختن زمینه دسترسی به همه مردم از جمله وظایف و مکلفیت های دولت ها است از جانبی هم این یک حق مطلق است بدین معنا که نمی توان مانع دسترسی اشخاص به این نهاد ها گردید. و حق دفاع و اتخاذ وکیل مدافع از جمله حقوق طبیعی و ذاتی بشر است که از زمان های قدیم تا حال وجود داشته و با استفاده از آن انسان ها به خود حق داده اند تا در برابر عوامل نامطلوب یا ملایماتی از آن تفویض و استوار ساختن فرد در برابر ناملایمات و چیزهایی است که تحمل آن به شخص ناگوار تلقی می گردد و باید با استفاده از وسایل منعکسه در صدد دفع آن بر آید بنا دفاع در نهاد وذات انسان ها وجود دارد و در واقع امری است طبیعی و فطری در برابر تمایلات انسانی. اصل حق دسترسی به محاکم قانونی بودن وصایح بودن محکمه حکومت قانون از اصول راهنما است که نظام اجتماعی بر آن استوار است به حکم این اصل رفتار دولت با مردم باید مطلق با قانون باشد بر این اساس مرجعی که می خواهد به دعاوی و شکایات رسیدگی کند و الزام آور صادر کند باید طبق قانون و یا چنین صاحبیتی تامین شده باشد قانونی بودن محکمه مقنصایی اصل حکومت قانون است. در تمامی دعاوی و شکایات آنچه که برخوردار از حق محاکمه عادلانه را تضمینی می کند انی است که دعوا از سوی محکمه ای صالح مستقل و بی طرف و ایجاد شده از سوی قانون مورد رسیدگی قرار گیرد. دلیل لزوم وجود ویژگی هایی فوق برای محکمه این است که هرگاه دعوا از سوی یک نهاد سیاسی یا ارگان اداری مورد رسیدگی قرار گیرد.

احتمال خودسرانه بودن ویا غرض ورزی در تصمیم گیری ها وجود خواهد داشت به همین دلیل است.

قبلاً در مطلب اول تذکر داده شده قانونی بودن و صالح بودن محکمه در اسناد تقنینی افغانستان که در مواد متعدد قانون اساسی افغانستان تاکید شده است که هر محکمه راجع به مواردی که بادی رسیدگی کند اولاً صلاحیت داشته باشد ثانیاً باید این صلاحیت را قانون تعیین کند ماده ۲۷ قانون اساسی در این باره می گوید. هیچ عملی جرم شمرده نمی شود مگر به حکم قانونی که قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد هیچ شخص را نمی توان مجازات نمود مگر به حکم محکمه با صلاحیت آنها توسط

قانون تنظیم می گردد. ماده ۱۲۰ قانون اساسی در این باره می گوید: صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی است که از طرف اشخاص حقیقی یا حکمی به شمول دولت به حیث مدعی یا مدعی علیه در پیشگاه محکمه مطابق به احکام قانون اقامه شود. ماده ۱۲۳ قانون اساسی در مورد بیان می دارد با رعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیل صلاحیت و اجرات محاکم و امور مربوطه قه قضات توسط قانون تنظیم می گردد. مطلب سوم: اصل حق دسترسی به محاکم در شریعت اسلامی سان، این اشرف مخلوقات که اقیانوس بیکران از دانایی و استعداد است تا دو سده اخیر، ناشناخته مانده و اگر هم ناشناخته نبود زمینه ظهور و معرفی خود را نداشت و حقی که در جامعه به وی داده می شده، به وسعت قابلیت او نبود. عبارت "کرامت انسانی" از قرن بیستم در اندیشه و قلم حقوقدانان و جامعه شناسان پدیدار گشت. این حق که حقی مطلق و خدشه ناپذیر است حتی از حق حیات هم برتر است. از اینرو، احترام به کرامت انسانی در اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان بر اساس آیات قرآن و شریعت اسلامی، جایگاه والایی دارد. طبق اصل دوم قانون اساسی، بقای نظام بر پایه ایمان به کرامت و ارزشهای والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا مقرر شده است. از آنجائیکه مشروعیت یک نظام دینی از منظر ادیان الهی و استمرار یک نظام سیاسی از منظر دمکراسی بر محوریت انسان، احترام به وی و احترام به کرامت انسانی تبلور می یابد، بی تردید ارکان آن نظام نیز باید این وجه ممیزه یعنی احترام به کرامت انسانی را در قوانین خود گنجانده باشد تا مشروعیت و اقتدار پیدا کند. تمام ادیان الهی بالاخص دین مبین اسلام، اغلب سازمانهای جهانی و فیلسوفان و اندیشمندان، کرامت انسانی را گرامی داشته و رعایت این حق را تاکید کرده اند. امروزه، کرامت انسانی یکی از بنیادهای شکل گیری نظم سیاسی و حقوقی در قلمرو داخلی و بین المللی است و این مفهوم در عرصه حقوق کیفری اهمیت دوچندانی دارد.

پیشنهادات

خدای عزوجل سپاسگذارم که این رساله را پایان رسانیدم بناً لازم می دانم که چند نقطه را پیشنهاد برای معلمین و محصلین عزیز در دوره لیسانس و ماستری تذکر دهم. در نظام قضایی افغانستان باید بر اساس اصول برگزاری محاکم اسلامی مدنظر گرفته شود. برای تمام اتباع کشور بخصوص کسانی که در سیستم قضایی سروکار دارند باید در باره معیار های محاکمه عادلانه سیمناز های آگاهی دهی ایجاد گردد از سوی نهاد های مسول در باره چالش های معیار های برگزاری محاکمه عادلانه در کشور تحقیقات صورت گیرد.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:
پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته
و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af